Globethics Repository

##/######## ###/####### ### ### ###### ###### ## ########## ####### ,##### #"####) #######) [IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers]

This page was generated automatically upon download from the Globethics Repository. More information on Globethics see https://www.globethics.net. Data and content policy of Globethics Repository see https://repository.globethics.net/pages/policy.

Item Type	Preprint
Authors	International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)
Rights	With permission of the license/copyright holder
Download date	2026-11-11 18:23:33
Link to Item	http://hdl.handle.net/20.500.12424/210293

קוד אתי לספרנים/יות ולעוסקים/ות במקצועות המידע, הפדרציה הבינלאומית של ארגוני ספריות ומוסדות (איפל"א)

הקדמה

קוד אתי ומקצועי זה מוצע כסדרה של הצעות אתיות להכוונה של ספרנים/יות ואנשי מקצוע אחרים העוסקים בתחום המידע (מידענים/יות), וכמו כן לעיונם של ארגוני ספרנים/יות ומידענים/יות בניסוח או הגהה של הקוד האתי המקומי.

תפקידם של קודים אתיים מתואר כ:

- לעודד שיקוף העקרונות שעל בסיסם ספרנים/יות ומידענים/יות יכולים ליצור מדיניות ולטפל בדילמות
- לשפר מודעות עצמית מקצועית
- לספק שקיפות למשתמשים/ות בפרט ולחברה ככלל

מטרתו של קוד אתי זה איננה להחליף קודים קיימים או לבטל את ההתחייבות של ארגונים מקצועיים לכתוב קודים אתיים מקומיים. כתיבת קודים אתיים הינה דרך תהליך של מחקר, ייעוץ, וניסוח משותף. התאמה מלאה עם קוד זה אינה מצופה.

קוד זה מסופק באמונה ש:

ספרנות היא בבסיסה פעילות אתית המשקפת גישה ערכית כלפי עיסוק מקצועי במידע.

הצורך לשתף רעיונות ומידע התעצם בחשיבותו עם התפתחות המורכבות בחברה בה אנו חיים במאות האחרונות. צורך זה מספק את הלוגיקה מאחורי ספריות והעיסוק בספרנות.

תפקידם של ארגוני מידע ומידענים/יות, ספריות וספרנים/יות, בחברה המודרנית, הוא למטב את האיסוף וההצגה של המידע ולספק גישה אליו.

שירותי מידע כעניין של רווחה חברתית, תרבותית וכלכלית הוא במרכזה של הספרנות ולכן נושאים/ות ספרנים/יות ומידענים/יות אחריות חברתית.

מעבר לכך, האמונה בצורך האנושי לשתף מידע ורעיונות, מצביעה על הכרה בזכויות-מידע. הרעיון של זכויות אדם, בעיקר כפי שאלו מיוצגות בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות אדם (או"ם 1948)ֹ, דורש מאיתנו להכיר באנושיותם/ן של אחרים/ות ולכבד את זכויותיהם/ן. במיוחד סעיף 19 (יט) קובע את הזכות לחופש הדעה, הביטוי והגישה למידע לכל בני ובנות האדם.

סעיף יט קובע את הזכות "לבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות" אשר מספקת את הרציונל עבור ספריות והעיסוק בספרנות מודרנית ומתקדמת. איפל"א הרחיבה את התפיסה של עבודה עם מידע בהצהרות, מניפסטים, מדיניות ומסמכים טכניים רבים מספור. מעבודה זו משתמע הרעיון של זכויות מידע וחשיבותן למקצוע ולחברה ככלל. הדגש על זכויות מידע מחייב ספרנים/יות ומידענים/יות לפתח ביקורת עקרונית של חוקים רלוונטים ולהיות מוכנים לייעץ, במידת האפשר לתמוך, בשיפור מהות וניהול החוקים.

סעיפי קוד אתי זה מבוססים על העקרונות המובאים בהקדמה זו על מנת לספק שורת המלצות להתנהגות מקצועית. איפל"א מכירה בעובדה שלמרות שעל

עקרונות אלו להישאר במרכזו של כל קוד אתי מסוג זה, על הקודים המקומיים להתגוון בהתאם לחברה המסוימת, לקהילה המקצועית או קהילה ווירטואלית. ניסוח קוד הינה פעילות הכרחית לאיגוד מקצועי, בדיוק כפי ששיקוף אתי הינו הכרחי לכל אנשי המקצוע. איפל"א ממליצה את קוד אתי זה לכל הארגונים החברים בה ולספרנים/יות ולמידענים/יות על מנת לממש מטרות אלו.

איפל"א לוקחת על עצמה להגות קוד זה כאשר עולה הצורך בכך.

1. גישה למידע

משימתם/ן העיקרית של ספרנים/יות ומידענים/יות היא להבטיח גישה למידע עבור התפתחות אישית, חינוך, העשרה תרבותית, פנאי, פעילות כלכלית, השתתפות מיודעת בתהליכים דמוקרטיים והעשרתה של הדמוקרטיה.

ספרנים/יות ומידענים/יות דוחים/ות את חסימתה והגבלתה של הגישה למידע ורעיונות, בעיקר דרך צנזורה אם בידי מדינות, ממשלות, ארגונים דתיים או אזרחיים.

ספרנים/יות ומידענים/יות המציעים/ות שירותים לציבור יפעלו על מנת להציע גישה לאוספיהם/ן ושירותיהם/ן ללא תשלום למשתמש. אם גביית דמי חברות וניהול הינה בלתי נמנעת, על אלו להישמר נמוכים ככל האפשר ויש למצוא פתרונות מעשיים על מנת לא להדיר אוכלוסיות מוחלשות.

ספרנים/יות ומידענים/יות מקדמים/ות ומפרסמים/ות את אוספיהם/ן ושירותיהם/ן כך שמשתמשים/ות ומשתמשים/ות עתידיים/ות יהיו מודעים/ות לקיומם ונגישותם של אלו.

ספרנים/יות ומידענים/יות ינצלו את האמצעים היעילים ביותר ביותר על מנת לשפר את הנגישות לחומרים. למטרה זו עליהם/ן להבטיח שאתרי אינטרנט של ספריות וארגוני מידע יענו על תקני נגישות בינלאומיים ושהגישה לאתרים אלו אינה נתונה למחסומים.

2. אחריות כלפי הפרט והחברה

על מנת לקדם הכללה ולהאבק באפליה, על ספרנים/יות ומידענים/יות להבטיח שהגישה למידע אינה נמנעת ואשר שירותים הוגנים מוצעים לכל פרט ללא הבדל גיל, אזרחות, השקפה פוליטית, יכולות פיזיות ומנטליות, זהות מגדרית, מורשת, השכלה, הכנסה, רקע הגירה וסטטוס פליט/ה, מצב משפחתי, מוצא, גזע, דת או אוריינטציה מינית.

ספרנים/יות ומידענים/יות מכבדים/ות את שפתם של מיעוטים במדינה וזכותם של מיעוטים אלו לגישה למידע בשפתם.

ספרנים/יות ומידענים/יות יארגנו ויציגו תוכן באופן המאפשר למשתמש/ת למצוא את המידע שהוא/היא מחפש/ת באופן עצמאי. ספרנים/יות ומידענים/יות יתמכו במשתמשים/ות בחיפושם אחר מידע.

ספרנים/יות ומידענים/יות יציעו שירותים לשיפור כישורי קרוא וכתוב. הם/ן יקדמו אוריינות מידע, כולל היכולת לזהות, לאתר, להעריך, לארגן וליצור, להשתמש

ולתקשר מידע. כמו כן הם/ן יקדמו את השימוש האתי במידע וע"י כך יעזרו במיגור תופעת גניבה ספרותית (פְּלַגְיָאט) וצורות אחרות של שימוש בלתי הולם במידע.

ספרנים/יות ומידענים/יות מכבדים את הגנתם של קטינים/ות ובו בזמן מוודאים שהגנה זו אינה פוגעת בזכויות המידע של בגירים/ות.

3. פרטיות, סודיות ושקיפות

ספרנים/יות ומידענים/יות מכבדים/ות את הפרטיות ואת ההגנה על מידע אישי, אשר משותף בין הפרט ובין ארגונים ומוסדות.

מערכת היחסים בין הספריה ומשתמשיה מבוססת על חשאיות וספרנים/יות ומידענים/יות ינקטו באמצעים ההולמים על מנת להבטיח שמידע אישי אינו משותף מעבר לפעולה המקורית.

ספרנים/יות ומידענים/יות תומכים/ות ולוקחים/ות חלק בשקיפות כך שעבודתם של הממשלה, מנהלה ועסקים יהיו פתוחים לבחינת הציבור הרחב. בנוסף לכך, הם/ן מכירים בעובדה שהתנהגות בלתי הולמת, שחיתות ופשע הינם מעניינו של הציבור ועל אלו להיחשף לציבור על-ידי הפרת חשאיות, כגון 'whistleblowers' (חושפי שחיתויות).

4. גישה חופשית וקניין רוחני

עניינם/ן של ספרנים/יות ומידענים/יות הוא לספק למשתמשי/ות הספריה את הגישה האפשרית הטובה ביותר למידע ורעיונות בכל מדיה או פורמט. עניין זה כולל את עקרונות הגישה החופשית (Open Access), קוד פתוח (Open Source), ורשיונות פתוחים (Open Licenses).

יעדם/ן של ספרנים/יות ומידענים/יות הוא ליצור למשתמשים/ות גישה הוגנת, מהירה, כלכלית ויעילה למידע.

קידום סעיפים מיוחדים והגבלות של חוקי זכויות יוצרים לספריות הוא חלק מחובתם המקצועית של ספרנים/יות ומידענים/יות.

ספרנים/יות ומידענים/יות הינם/ן שותפים/ות של מחברים/ות, מוציאים/ות לאור ויוצרים/ות אחרים/ות של חומרים מוגנים בזכויות יוצרים. ספרנים/יות ומידענים/יות מכירים בזכות הקניין הרוחני של מחברים/ות ויוצרים/ות אחרים/ות ומבקשים/ות להבטיח שזכויות אלו מכובדות.

ספרנים/יות ומידענים/יות יעסקו במשא ומתן בשמם/ן של משתמשיהם/ן על תנאי גישה מיטביים לעבודות ויבקשו להבטיח שגישה זו לא תוגבל או תוקשה שלא לצורך על ידי חוקי קניין רוחני. כמו כן רשיונות השימוש לא יבטלו סעיפים חריגים לספריות אשר מעוגנים בחוקים המקומיים. ספרנים/יות ומידענים/יות יעודדו ממשלות להטמיע חוקי קניין רוחני אשר מכבדים את האיזון בין עניינם של בעלי/ות הזכויות לבין עניינם של הפרט, הארגונים והמוסדות כגון ספריות אשר משרתים את הפרט.

כמו כן, ספרנים/יות ומידענים/יות יתמכו בהגבלת תקופת ההגנה של זכויות יוצרים ובכך שמידע אשר נמצא ברשות הציבור ישאר נגיש לציבור וללא עלות.

5. ניטרליות, יושרה וכישורים מקצועיים

ספרנים/יות ומידענים/יות מחוייבים לניטרליות ולהשקפה נטולת העדפות והטיות לגבי אוספים, גישה ושירותים. ניטרליות היא תוצאה של אוספים מאוזנים ככל האפשר ויצירת גישה מאוזנת ככל האפשר.

ספרנים/יות ומידענים/יות יגדירו ויפרסמו את נהלי הבחירה, ארגון, שימור, אספקה והפצה של מידע.

ספרנים/יות ומידענים/יות יבדילו בין אמונה אישית לבין חובות מקצועיים. הם/ן לא יקדמו עניין או אמונה אישיים על חשבון הניטרליות.

לספרנים/יות ומידענים/יות נשמרת זכות חופש הביטוי במקום העבודה במידה וזו אינה פוגעת בעיקרון הניטרליות כלפי המשתמשים/ות.

ספרנים/יות ומידענים/יות יתנגדו לשחיתות המשפיעה ישירות על הספרנות, כגון אספקת תכנים ומדיה לספריה, מינוי תפקידים בספריה וניהול חוזי הספריה ומימונה.

ספרנים/יות ומידענים/יות ישאפו למצוינות מקצועית על ידי שמירה ושיפור הידע וכישוריהם/ן המקצועיים. הם/ן ישאפו לרמות הגבוהות ביותר של איכות השירות ויקדמו על ידי כך את המוניטין החיובי של המקצוע.

6. יחסים בין עמיתים/ות, מעסיקים/ות ועובדים/ות

ספרנים/יות ומידענים/יות יתייחסו אחת לשניה בהגינות וכבוד.

ספרנים/יות ומידענים/יות יתנגדו לאפליה בכל תחום ההעסקה ללא הבדל גיל, אזרחות, השקפה פוליטית, יכולות פיזיות ומנטליות, מגדר, מצב משפחתי, מוצא, גזע, דת או אוריינטציה מינית.

ספרנים/יות ומידענים/יות יקדמו תשלום וזכויות שווים לגברים ולנשים בתפקידים שווי ערך.

ספרנים/יות ומידענים/יות ישתפו את נסיונם/ן המקצועי עם עמיתים/ות ויתמכו וידריכו אנשי/נשות מקצוע חדשים/ות בפיתוח כישוריהם/ן עם כניסתם לקהילה המקצועית. הם/ן יתרמו לפעילויות של ארגוניהם/ן המקצועיים ויקחו חלק במחקר ופרסום חומרים מקצועיים.

ספרנים/יות ומידענים/יות ישאפו למוניטין ומעמד המבוססים על מקצועיות והתנהלות אתית. הם/ן לא יתחרו בעמיתים/ות על ידי שימוש באמצעים בלתי הוגנים.

לקריאה נוספת

The Ethics of Librarianship. An International Survey. Ed. By Robert W. Vaagan with an introduction by Alex Byrne. München: Saur 2002 VI, 344 p.

Gebolys, Zdzislaw, Jacek Tomaszczyk: Library Codes of Ethics Worldwide. Anthology. Berlin: Simon 2012. 267 p.

Professional Codes of Ethics for Librarians. IFLA-Committee on Freedom of Access to Information and Free Expression
(FAIFE).
http://www.ifla.org/en/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians (19.03.2012)

Sturges, Paul: Doing the Right Thing. Professional ethics for information workers in Britain. In: New Library World. 104,
2003, n. 1186, p. 94-102.
http://www.fims.uwo.ca/people/faculty/frohmann/LIS774/Documents/Sturges%20on%20codes.pdf (19.03.2012).

נערך על ידי:
Loida Garcia-Febo, Anne Hustad, Hermann Rösch, Paul Sturges and Amelie Vallotton (FAIFE Working Group)

אושר ע"י המועצה העליונה של הפדרציה הבינלאומית של ארגוני ספריות ומוסדות (IFLA), אוגוסט 2012